

KANCELARIJA UJEDINJENIH NACIJA ZA BORBU PROTIV DROGE I KRIMINALA

Beč

SVETSKA TRGOVINA AVGANISTANSKIM OPIJUMOM

Procena pretnje, 2011. godina

UNODC

Kancelarija Ujedinjenih nacija za borbu protiv droge i kriminala

KLJUČNE ČINJENICE

- Na globalnom nivou ilegalne opijate koristi oko 16,5 miliona ljudi godišnje (opijum, heroin i morfijum), što je u 2009. godini generisalo globalno tržište opijata vrednosti 68 milijardi USD.
- U Avganistanu i drugim zemljama, glavnu korist od ove izuzetno profitabilne trgovine su izvukle transnacionalne organizovane kriminalne grupe. UNODC procenjuje da su u 2009. godini avganistanski talibani zaradili oko 155 miliona USD, avganistanski ilegalni trgovci narkoticima 2,2 milijarde USD, a avganistanski uzgajivači 440 miliona USD.
- Najzloupotreblijaviji opijat na svetu je heroin, sa 12-13 miliona korisnika koji, prema proceni, troše 375 tona čistog heroina godišnje (što odgovara 2.800 tona opijuma). Opijum se takođe zloupotrebljava u značajnoj meri, a korisnici su, prema proceni, u 2009. godini konzumirali 1.300 tona sirovog opijuma. Ukupno je u 2009. godini bilo potrebno proizvesti preko 4.000 tona opijuma da bi se zadovoljila globalna potrošnja heroina i opijuma.
- Avganistanska proizvodnja je u proteklih nekoliko godina u velikoj meri premašivala procenjenu globalnu tražnju, što je dovelo do stvaranja velikih zaliha (uključujući 2.600 tona u 2009. godini). Zalihe u obliku opijuma ili morfijuma (i u manjoj meri čistog smeđeg heroina), akumulirane u Avganistanu i duž glavnih puteva ilegalne trgovine tokom perioda 2005-2009. godine, iznosile bi 10.000-12.000 tona (ekvivalenta opijuma).
- Iako se avganistanski heroin direktno krijumčari samo u Islamsku Republiku Iran, Pakistan i centralnu Aziju, on odatle odlazi u ostale delove sveta; UNODC procenjuje da je u 2009. godini 150 tona avganistanskog heroina stiglo do Evrope, 120 tona do Azije, a 45 tona do Afrike.
- U 2009. godini, sve više tokova avganistanskog heroina se usmerava ka Africi, koja se ponovo javlja kao put za krijumčarenje heroina u Evropu, a u manjoj meri ka Severnoj Americi i Okeaniji. Sve veći tokovi heroina ka Africi očitno generišu i izvesno povećanje zloupotrebe heroina u delovima tog kontinenta.
- U 2009. godini, organi reda su nastavili da sprečavaju tokove heroina, zaplenivši gotovo 76 tona heroina širom sveta. Zavisno od čistoće zaplenjenog heroina, stopa zaplena je iznosila između 2 i 16 procenata globalnog toka heroina te godine.
- Tradicionalan naglasak na kontroli kopnene granice radi sprečavanja toka opijata na određena tržišta treba dopuniti povećanom pažnjom na krijumčarenje preko mora i luka, koje, čini se, igra sve veću, ali još uvek nedovoljno zapaženu ulogu.
- U 2009. godini, opijati su nastavili da izazivaju ozbiljne zdravstvene probleme korisnicima narkotika. Više od 60 procenata tražnje za lečenjem od droge u Aziji i Evropi odnosilo se na heroin.
- U Avganistanu i susednim zemljama nivo potrošnje opijata je naglo porastao u prošloj deceniji.
- Avganistan, centar svetske proizvodnje heroina, ima približno 300-500 aktivnih laboratorija sa proizvodnjom od približno 380-400 tona heroina godišnje. Laboratorije za heroin se uglavnom nalaze tamo gde postoji ograničen kapacitet za sprovođenje zakona.
- Glavni hemijski prekursor koji se koristi za proizvodnju heroina je anhidrid sirćetne kiseline. Za zadovoljavanje potreba avganistanskih proizvođača heroina potrebno je preusmeriti veoma mali deo (0,02 procenta, odnosno oko 475 tona) legalne globalne trgovine tom hemikalijom (2 miliona tona godišnje). Glavni regioni porekla anhidrida sirćetne kiseline koji se krijumčari u Avganistan su Evropa i Istočna Azija.
- Uočene pravilnosti u zaplenama anhidrida sirćetne kiseline koje su se dešavale poslednjih godina oko Avganistana takođe snažno sugerišu da je opravdano fokusiranje na morske luke.
- Uprkos naglom padu proizvodnje opijuma u Avganistanu u 2010. godini i mestimičnim izveštajima o nestašicama kvalitetnog heroina iz nekih evropskih zemalja, sa potrošačkih tržišta nisu prijavljene nikakve veće nestašice heroina.
- Zaustavljanje funkcionisanja globalnog tržišta avganistanskim opijatima će zahtevati dodatne napore da se eliminiše proizvodnja, tražnja i ilegalna trgovina avganistanskim opijumom i heroinom. Povećanje delotvornosti intervencija u ove tri međusobno povezane oblasti iziskuje i smernice pristekle iz aktivnosti praćenja i analiza pretnje.

REZIME

Tokom prošle decenije, globalna trgovina ilegalnim avganistanskim opijatima predstavljala je jednu od najvećih svetskih transnacionalnih pretnji u oblasti narkotika i kriminala – sa ozbiljnim posledicama po zdravlje, upravljanje i bezbednost na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou.

UNODC je preduzeo brojna istraživanja i studije o aspektima te trgovine sa ciljem podržavanja protivmera i inicijativa na nacionalnom i međunarodnom nivou. One uključuju inicijativu „Pariski pakt“ i njenu strategiju „Duga“. Radi upotpunjavanja tih akcija i pomaganja praćenja i boljeg razumevanja globalnog uticaja avganistanskih opijata, UNODC je u septembru 2008. godine pokrenuo istraživački projekat posvećen pretnji od avganistanskih opijata. Projekat je u novembru 2009. godine objavio svoj prvi izveštaj „Zavisnost, kriminal i pobuna: transnacionalna pretnja od avganistanskog opijuma“. U izveštaju su mapirani i izmereni globalni tokovi heroina i opijuma ka glavnim tržištima opijata, uz analizu tržišnih vrednosti i onih koji izvlače korist od toga. U izveštaju se razmatraju i veze između bezbednosti i opijumske privrede u Avganistanu i nekim od susednih oblasti.

Ovaj izveštaj je drugi izveštaj u okviru Projekta procene pretnji od avganistanskih opijata. U ovom izveštaju, analiza je i dublja i šira po obimu. Ažurirane su procene tržišta opijata i njihovi tokovi. U izveštaju se takođe posvećuje naročita pažnja suprotnim tokovima anhidrida sirćetne kiseline koji se krijumčari u Avganistan.

Ilegalna trgovina opijatima

Na globalnom nivou ilegalne opijate koristi oko 16,5 miliona ljudi godišnje, što je u 2009. godini generisalo globalno tržište opijata vrednosti 68 milijardi USD. Najzloupotreblijaviji opijat je heroin, sa 12-13 miliona korisnika u celom svetu koji, prema proceni, troše 375 tona čistog heroina godišnje. I zloupotreba opijuma je značajna, sa 3-4 miliona korisnika koji su konzumirali oko 1.300 tona sirovog opijuma. Pored globalne potrošnje, procenjeno je da je u 2009. godini u Avganistanu i duž puteva ilegalne trgovine lagerovano dodatnih 2.600 tona opijuma (odnosno ekvivalentne količine heroina ili morfijuma). UNODC trenutno procenjuje da se između 10.000 i 12.000 tona opijuma drži na zalihama – što može biti dovoljno za najmanje tri godine zloupotrebe heroina i opijuma širom sveta.

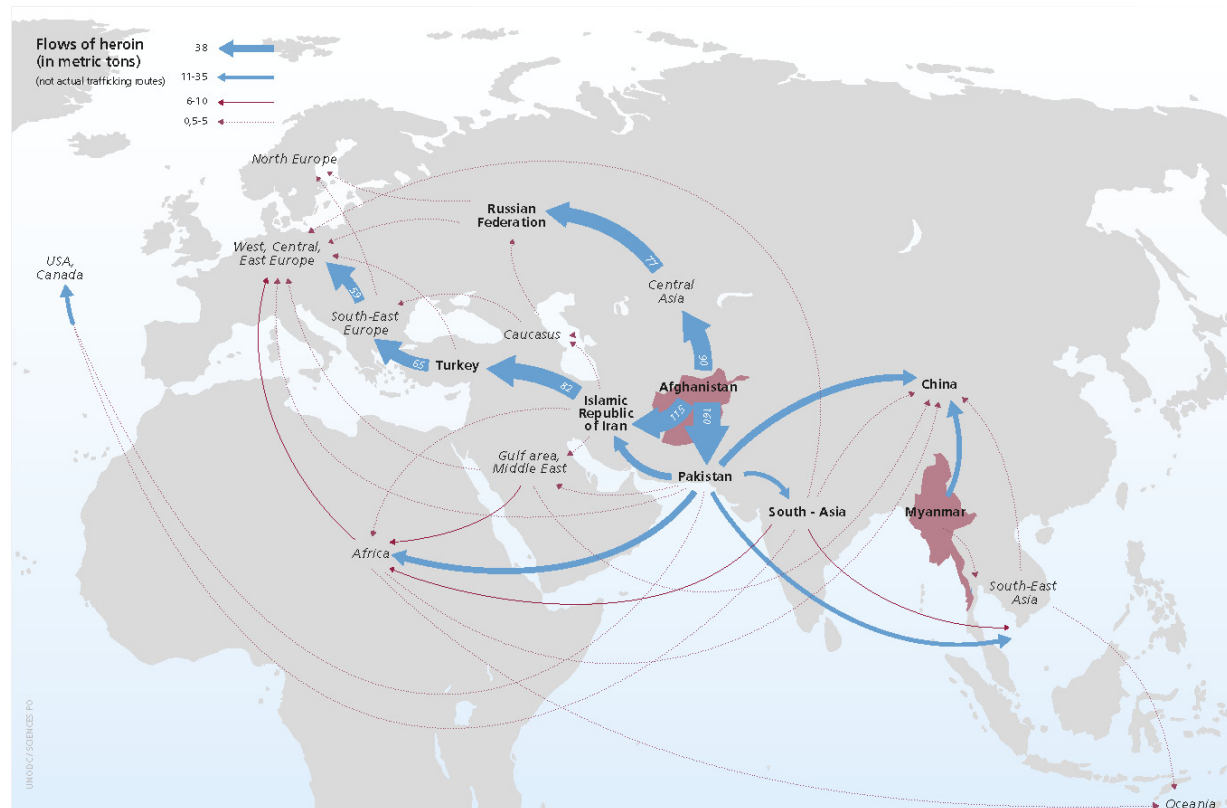
U 2009. godini, avganistanski heroin je krijumčaren na brojne destinacije širom sveta sa izuzetkom Južne i Centralne Amerike. Najveće tržište za avganistanski heroin je Evropa. Procenjeno je da je u 2009. godini u Evropi potrošeno 150 tona čistog avganistanskog heroina. Prema Evropskom centru za praćenje narkotika i zavisnosti od narkotika, prisustvo heroina

je utvrđeno u većini smrtnih slučajeva izazvanih narkoticima koji su prijavljeni u Evropi, što ga čini značajnom pretnjom po javno zdravlje.

I istočna i jugoistočna Azija su postale značajne destinacije za avganistanski heroin usled pada proizvodnje opijuma u Mjanmaru tokom prošle decenije. U 2009. godini su, prema procenama, gotovo 50 procenata kineskog tržišta i većina tržišta istočne Azije snabdevani avganistanskim heroinom.

I Afrika je bila desinacija za sve više tokova avganistanskog heroina, pojavljujući se kao isplativa ruta ilegalne trgovine heroinom ka Evropi, Severnoj Americi i Okeaniji u 2009. godini. Ilegalnu trgovinu preko ove nove rute verovatno olakšavaju relativno visoki nivoi korupcije, rašireno siromaštvo i ograničen kapacitet za sprovođenje zakona u mnogim zemljama. Povećan pritisak na tradicionalne rute ilegalne trgovine heroinom možda pruža podsticaj ilegalnim trgovcima da diversifikuju maršrute i ponovo ka Evropi otvore afričku rutu koja je bila veoma

Mapa 1: Tokovi ilegalne trgovine heroinom iz Azije, 2009. Godina

Tokovi heroina

(u metričkim tonama)

(linije ne predstavljaju stvarne rute ilegalne trgovine)

Severna Evropa

SAD, Kanada / Zapadna, centralna, istočna Evropa / **Ruska Federacija**Jugoistočna Evropa / **Turska** / Kavkaz / Centralna Azija**Islamska Republika Iran / Avganistan / Kina**Afrika / Područje Persijskog zaliva, Bliski istok / **Pakistan / Južna Azija / Mjanmar** / Jugoistočna Azija / Okeanija

Izvor: UNODC.

aktivna 80-ih i početkom 90-ih godina prošlog veka. Sve veći tokovi heroina ka Africi očito dovode i do povećanja zloupotrebe narkotika u delovima tog kontinenta.

Višestruke pretnje koje izazivaju avganistanski opijati nisu ograničene na daleka odredišna tržišta. U Avganistanu i susednim zemljama nivo potrošnje opijata je naglo porastao u prošloj deceniji. Trenutno je potrebno oko 35.000 hektara za uzgajanje opijumskog maka (od ukupno 123.000 ha u 2009. godini) da se proizvedu opijati koji se troše u Avganistanu, Pakistanu, Islamskoj Republici Iranu, Turkmenistanu, Uzbekistanu i Tadžikistanu. Avganistanski opijum danas predstavlja značajan problem u pogledu javnog zdravlja i unutrašnje bezbednosti za stanovništvo Avganistana i njegove

neposredne susede; međutim, za razliku od tržišta koja su u kasnijoj fazi tog lanca, u tim zemljama su veoma ograničeni kapaciteti za lečenje.

U Avganistanu i drugim zemljama, od trgovine vredne 68 milijardi USD u 2009. godini uglavnom su profitirale transnacionalne organizovane kriminalne grupe, što su dopunile drugim vrstama kriminala, kao što je ilegalna trgovina oružjem i krijumčarenje ljudi. Procenjuje se da su u 2009. godini od trgovine opijatima avganistanski talibani zaradili oko 150 miliona USD, avganistanski ilegalni trgovci narkoticima 2,2 milijarde USD, a avganistanski uzgajivači 440 miliona USD. Mada nalazi ukazuju na to da se većina pobunjeničkih elemenata zadovoljava naplatom taksi na tu trgovinu, ne pokušavajući da postanu aktivni učesnici, sada se čini da se neki

pobunjenici direktno uključuju u lanac snabdevanja heroinom, uključujući i nabavku anhidrida sirćetne kiseline. Antidržavni elementi bazirani u Avganistanu i Pakistanu mogu da dobiju pristup samo malom delu vrednosti avganistanskog izvoza opijata, ali je to ipak dovoljno za podršku logistici, operacijama i regrutovanju.

Područja pod uticajem pobunjenika kao što je granica između Iraka i Turske i granica između Pakistana i Avganistana takođe pružaju ključnu konkurentsku prednost za organizovane kriminalne grupe jer se nalaze izvan dometa organa reda. Kada bi globalne organizovane kriminalne grupe koje vode trgovinu opijatima inkasirale samo 10 procenata profita, u 2009. godini bi zaradile najmanje 7 milijardi USD. Sav taj ilegalan profit se na jedan ili drugi način opere, što je proces koji podriva ranjive privrede područja kao što su Balkan i centralna Azija.

U 2009. godini, organi reda su nastavili da sprečavaju protok heroina, zaplenivši gotovo 76 tona heroina širom sveta. Zavisno od čistoće zaplenjenog heroina, stopa zaplene je iznosila između 2 i 16 procenata. Ukidanje trgovinskih barijera u mnogim delovima planete ne samo da je olakšalo kretanje ilegalne robe, već i bližu interakciju između organizovanih kriminalnih grupa iz različitih mesta i kultura. Ilegalni trgovci narkoticima će gotovo sigurno koristiti ovu situaciju i uspostavljati veze sa drugim kriminalnim mrežama radi olakšavanja nesmetanog kretanja heroina.

Ilegalni trgovci su skloni tome da menjaju puteve i svoj *modus operandi* kada se poveća pritisak organa reda. Tradicionalni metodi kontrole kopnene granice možda nisu dovoljni da se spreči tok opijata na određena tržišta. S obzirom na tradicionalni naglasak na kontroli kopnene granice i aerodroma, izgleda da ilegalni trgovci opijatima posvećuju premalo pažnje korišćenju pomorskog transporta i morskih luka. U 2009. godini se samo 6 procenata zaplena heroina na svetu koje su izvršile carinske službe dogodilo u morskim lukama, mada postoje indicije da ilegalni trgovci heroinom koriste pomorski transport mnogo više nego što se trenutno procenjuje.

Ilegalna trgovina anhidridom sirćetne kiseline

Anhidrid sirćetne kiseline je hemikalija koja je ključni prekursor za proizvodnju heroina. Globalna proizvodnja anhidrida sirćetne kiseline dostiže 2 miliona tona godišnje, ali je samo mali deo – oko 475 tona (odnosno 0,02 procenta) – potreban da se zadovolji tražnja avganistanskih proizvođača heroina. Evropsko tržište je u 2008-2009. godini bilo velika meta ilegalnih trgovaca, a i dalje je područje podložno preusmeravanju trgovine u ilegalne tokove. Avganistanske organizovane kriminalne grupe su prodrle i u nekoliko regiona u Aziji i sarađuju sa

lokalnim grupama na ilegalnom uvozu hemikalija za proizvodnju heroina u Avganistan. U samom Avganistanu, ilegalni trgovci su upravljali domaćim tržištem anhidrida sirćetne kiseline procenjenim na 130-200 miliona USD u 2009. godini. U istoj godini, u Avganistanu je zaplenjeno oko 38 tona anhidrida sirćetne kiseline, od čega je najveći deo zaplenjen na lokacijama za proizvodnju heroina na jugu, uz pomoć koalicionih snaga.

Ilegalna trgovina anhidridom sirćetne kiseline za proizvodnju avganistanskog heroina je višesmerna, ali izgleda da se centralna i jugoistočna Evropa nalaze na glavnoj arteriji kojom se uglavnom preusmereni anhidrid sirćetne kiseline odvodi iz trgovinskih tokova unutar Evropske unije. U 2008. godini su samo Slovenija i Mađarska zaplenile 156 tona, što čini gotovo dve trećine zaplena na svetu i više od trećine ilegalnih potreba Avganistana te godine. Na drugoj strani planete, takođe je značajno preusmeravanje iz domaće trgovine; izgleda da se preusmeravanjima iz Republike Koreje i drugih zemalja jugoistočne Azije obezbeđuje značajna deo anhidrida sirćetne kiseline koji prolazi kroz Pakistan i Islamsku Republiku Iran. Prilikom preusmeravanja iz domaće trgovine, ilegalni trgovci se još uvek suočavaju sa niskim nivoom rizika uz potencijal za bogatu zaradu.

Pošto se Pakistan i Islamska Republika Iran nalaze između regiona koji proizvode anhidrid sirćetne kiseline i zemlje koja ga troši (Avganistan), tranzit anhidrida sirćetne kiseline preko njihovih granica je neizbežan. U Islamsku Republiku Iran hemikalije za proizvodnju heroina ulaze preko granice sa Turskom, ali i iz severnog Iraka i preko njenih južnih luka. Krijumčareni anhidrid sirćetne kiseline ulazi u Pakistan iz više smerova i on čini 70 procenata zaplena anhidrida sirćetne kiseline u zemljama koje se graniče sa Avganistanom (izuzev Kine). Izgleda da lavovski deo anhidrida sirćetne kiseline ulazi preko južne granice Avganistana sa Pakistanom zbog poroznih granica i ograničenih kapaciteta za otkrivanje i sprovođenje zakona.

U centralnoj Aziji je od 1995. do 2000. godine zaplenjeno 260 tona anhidrida sirćetne kiseline, ali je od 2001. do 2010. zaplenjeno manje od pola tone. Uloga tzv. „severne rute“ preko centralne Azije se čini sporednom. Međutim, ostaje pitanje da li su se brzo promenili putevi ilegalne trgovine ili *modus operandi* kroz centralnu Aziju da bi se izbeglo otkrivanje.

Avganistan, centar svetske proizvodnje heroina, ima približno 300-500 aktivnih laboratorija koje proizvode oko 380 tona heroina godišnje. U „centru centra“, južni Avganistan je bio odgovoran za 50 procenata nacionalne proizvodnje u 2009. i 2010. godini. Uočene pravilnosti u zaplenama anhidrida sirćetne kiseline koje su se dešavale poslednjih godina oko

SVETSKA TRGOVINA AVGANISTANSKIM OPIJUMOM: PROCENA PRETNJE

Avganistana takođe snažno ukazuju na to da je opravdano fokusiranje na morske luke. U zemljama sa velikim zaplenama, Pakistanu i Islamskoj Republici Iranu, 80 procenata anhidrida sirćetne kiseline zaplenjenog u 2008-2010. godini je oduzeto u morskim lukama.

Na osnovu hapšenja koja su bila rezultat zaplena, izgleda da mreže avganistanskih i pakistanskih državljana igraju važnu ulogu u skretanju anhidrida sirćetne kiseline, čak i u dalekim zemljama proizvođačima gde su njihove dijaspore relativno male, kao što su Republika Koreja odnosno Japan. Za razliku od toga, izgleda da su većina grupa koje učestvuju u ilegalnoj trgovini anhidridom sirćetne kiseline preko Evrope i balkanske rute labave multinacionalne mreže obično sastavljene od lokalnih državljana koji rade zajedno sa turskim državljanima. Heroin se često koristi kao valuta razmene pri kupovini anhidrid sirćetne kiseline na balkanskoj ruti, posebno u Turskoj.

Političke implikacije

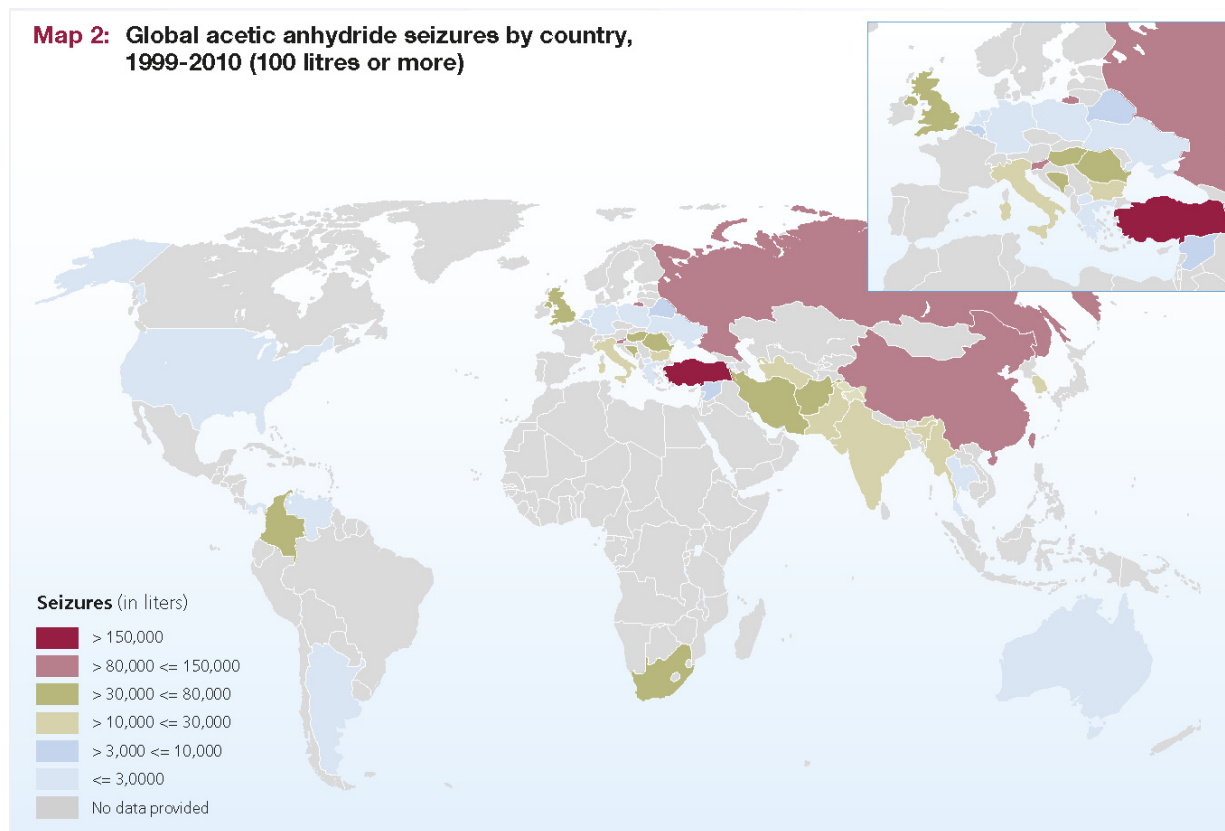
Zaustavljanje funkcionisanja smrtonosnog tržišta avganistanskih opijata koje postaje globalno i koje je

u brzom ekspanziji tokom poslednjih 20 godina zahtevaće dodatne napore na postepenoj eliminaciji proizvodnje, tražnje i ilegalne trgovine avganistanskim opijumom i heroinom. Povećanje delotvornosti intervencija u ove tri međusobno povezane oblasti iziskuje smernice proistekle iz preciznih informacija i ocena problema i načina na koji može da se poveća učinak protivmera.

Postoji jaka veza između nepostojanja bezbednosti i uzgajanja opijumskog maka i ilegalne trgovine njime u Avganistanu. Antidržavni elementi delimično finansiraju svoje operacije iz trgovine opijatima. U većini avganistanskih provincija gde je bezbednost veća, uzgajanja opijumskog pamuka nema ili je ono veoma ograničeno. Nasuprot tome, glavna područja zemlje gde se uzgaja mak nalaze se u južnim provincijama u kojima je bezbednost na niskom nivou. Stoga se dalje poboljšanje bezbednosti u Avganistanu javlja kao presudan preduslov za suzbijanje uzgajanja opijumskog maka u toj zemlji.

Ilegalna trgovina heroinom se uglavnom odvija preko avganistanskih pograničnih

Mapa 2: Globalne zaplene anhidrida sirćetne kiseline po zemljama, 1999-2010. godina (100 litara ili više)

Zaplene (u litrima)

...
Nema podataka

Izvor: Nacionalni izveštaji UNODC; Agencija Sjedinjenih Američkih Država za borbu protiv narkotika; izveštaji Međunarodnog odbora za suzbijanje narkotika o primeni člana 12. Konvencije Ujedinjenih nacija protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci iz 1988. godine (1999-2009). Napomena: Prikazane granice i nazivi i korišćene oznake na ovoj mapi ne podrazumevaju da su zvanično podržani ili prihvaćeni od strane Ujedinjenih nacija. Isprekidana linija predstavlja približno liniju kontrole u oblasti Džamu i Kašmir koju su dogovorile Indija i Pakistan. Te strane još nisu dogovorile konačan status oblasti Džamu i Kašmir.

provincija sa slabim sprovođenjem zakona i kontrolom granice. Mada su u jednom broju graničnih kontrolnih punktova uvedena znatna poboljšanja, još uvek ima mnogo područja duž granice Avganistana koja nisu dobro zaštićena ili nadzirana, kao što je granica između južnih provincija Avganistana (Hilmand, Kandahar i Nimroz) i pakistanske provincije Balukistan. Ilegalni trgovci narkoticima iskorišćavaju tu situaciju i intenzivno koriste tu granicu za krijumčarenje opijuma, heroina i anhidrida sirćetne kiseline iz jedne u drugu zemlju. Treba dodatno povećati kapacitet za kontrolu tih graničnih prelaza.

Pored kopnenih granica, za ilegalnu trgovinu heroinom i anhidridom sirćetne kiseline sve više su počele da se koriste morske i vazdušne luke neposrednih suseda Avganistana. Izgleda da je

pomorski transport naročito dobio na važnosti kod ilegalnih trgovaca, bilo da se radi o izvozu heroina ka afričkoj ruti koja se ponovo pojavljuje ili o uvozu anhidrida sirćetne kiseline namenjenog laboratorijama za proizvodnju heroina u Avganistanu. Stoga treba poboljšati kapacitete za zaplenu u ranjivim morskim lukama, uključujući i suve luke, posebno u Pakistanu i Islamskoj Republici Iranu, ali i u drugim tranzitnim i odredišnim zemljama.

Samo oko 2 procenta od miliona i miliona kontejnera koji se svake godine prevoze po celoj planeti mogu da se fizički pregledaju. Uopštenije rečeno, što se droga više udaljava od svog izvora, to pošiljke droge postaju fragmentisanije, različitije i raširenije, što organima reda izuzetno otežava njihovo otkrivanje i presretanje u legalnim i sve intenzivnijim tokovima

robe i ljudi. Stoga posebnu pažnju treba posvetiti pojačavanju napora i kapaciteta za sprečavanje trgovine narkoticima što bliže izvoru avganistanskih opijata, kao i intenzivnijoj razmeni obaveštajnih podataka među zainteresovanim organima reda.

Pored pojačanih kapaciteta za sprovođenje zakona, treba poboljšati socijalne i ekonomske uslove u Avganistanu i najsiriomasišnjim područjima u regionu. Iako ne postoji direktna uzročno-posledična veza između siromaštva i proizvodnje i trgovine narkoticima, tamo gde je slaba bezbednost i vladavina prava ilegalni trgovci narkoticima i antidržavni elementi u nerazvijenim područjima pronalaze plodnije tle za stimulisanje ilegalne proizvodnje narkotika i regrutovanje mladih muškaraca u redove naoružanih grupa i grupa za ilegalnu trgovinu narkoticima.

Najveći deo heroina proizvedenog u Avganistanu troši se izvan Avganistana i njegovog okruženja. Mada se ustalila tražnja za heroinom širom sveta, u ovom trenutku nema znakova smanjenja. Avganistan i njegovi susedi ne mogu sami da nose teret zaustavljanja funkcionisanja globalnog tržišta opijatima. U skladu sa načelima deljene odgovornosti i uravnoteženim pristupom smanjenju ponude i tražnje, zemlje potrošači, naročito u regionima sa najvećom tražnjom, treba da pojačaju sopstvene napore ka smanjenju potrošnje opijata u okviru svojih granica i odliv novca za narkotike koji ta potrošnja generiše. Strateški faktori, kao i potrebe u pogledu javnog zdravlja i humanitarna pitanja ukazuju na potrebu da se u skladu sa međunarodnim standardima i smernicama povećaju aktivnosti lečenja usmerene na korisnike jakih opijata koji i troše najveći deo ilegalnih opijata i trpe najteže zdravstvene i društvene posledice kao rezultat njihovog korišćenja.

Povećanja proizvodnje i trgovine avganistanskim opijatima poslednjih godina su izazvala i povećanje zavisnosti od opijata u Avganistanu i susednim zemljama. Nažalost, kapaciteti za lečenje zavisnika od narkotika u regionu su daleko od dovoljnih. Pošto se zloupotreba narkotika i sa njom povezan uticaj na zdravlje (kao što je HIV/AIDS među korisnicima narkotika koji se koriste putem špriceva) u regionu pogoršavaju, treba dati veći prioritet razvoju lokalnih kapaciteta za lečenje.

Istraživački projekat UNODC o trgovini avganistanskim opijatima

Trgovina avganistanskim opijatima i dalje predstavlja ozbiljnu globalnu pretnju po javno zdravlje, upravljanje i bezbednost. Potrebna je blagovremena i precizna analiza pretnje i rizika da bi se potpomoglo uobličavanje međunarodnog odgovora na ovaj rastući problem i UNODC će, uz podršku država članica, nastaviti da igra svoju ulogu u toj istraživačkoj akciji.

Projekat o trgovini avganistanskim opijatima će težiti da nastavi da obezbeđuje blagovremenu i preciznu analizu za UNODC i države članice u 2012. godini. Međutim, blagovremena analiza iziskuje blagovremene podatke. U tom pogledu, projekat se danas oslanja na mrežu od 16 posebnih službenika koji se nalaze u 11 zemalja i uspostavio je jake veze sa ključnim međunarodnim organizacijama, državama članicama i drugim programima i terenskim kancelarijama UNODC. Projekat pomaže i da se izgradi kapaciteti u nacionalnim ustanovama i lokalnim upravama, uključujući i one u Avganistanu i Pakistanu.

Tok avganistanskih opijata ka jugoistočnoj Evropi

U 2009. godini je u jugoistočnu Evropu prokrijumčareno 80-85 tona heroina. Kako je potrošnja heroina u tom regionu bila samo 5 tona, najveći deo ovog heroina je zatim prokrijumčaren dalje. Zapravo, ilegalna trgovina heroinom preko jugoistočne Evrope – rute poznate pod nazivom „balkanska ruta“ – još uvek se smatra najvažnijim putem snabdevanja za zapadnu i centralnu Evropu. U 2009. godini je do Balkana stiglo po proceni 65 tona heroina, a oko 60 tona je iz jugoistočne Evrope prokrijumčareno dalje.

Snabdevanje opijatima

Balkanska ruta počinje u Avganistanu, prolazi preko Islamske Republike Irana, pa Turske i stiže na Balkan preko Bugarske, uz manji tok preko Grčke.

Prema proceni, u 2009. godini je 80-85 tona heroina prokrijumčareno u Tursku preko granice sa Islamskom Republikom Iranom na zvaničnim graničnim prelazima i preko kopnene granice van prelaza. Interesantno je da je u 2009. godini zapažen pad ilegalne trgovine heroinom iz Islamske Republike Irana u Tursku od 20% u poređenju sa prethodnim godinama. Do toga je možda došlo usled intenzivnijeg rada organa reda i u Turskoj i u Islamskoj Republici Iranu. Ilegalni trgovci sada možda daju prednost avionskom teretnom transportu i pomorskom transportu.

Nisu prijavljene praktično nikakve zaplene heroina na granici Turske sa Irakom, Sirijskom Arapskom Republikom niti Gruzijom, mada to ne mora da ukazuje na nepostojanje aktivnosti ilegalne trgovine heroinom. Razlog što ilegalni trgovci trenutno koriste granicu Islamske Republike Irana su najverovatnije tekuće vojne operacije duž granice između Iraka i Turske. Mada za putovanje iz Turske u Gruziju nisu potrebne vize, što podstiče veliki promet vozila, zaplene heroina duž te granice su veoma ograničene. Gruzijanski carinici tvrde da je većina pošiljki mala i da se sastoje uglavnom od heroina koji

gruzijski korisnici heroina donose iz Turske za ličnu upotrebu.

Kada heroin uđe u Tursku, najveći deo se krijumčari u Istanbul, pa zatim dalje na granice sa Bugarskom i Grčkom. Promet preko ovih granica je velik, sa prosečno 2.500-3.500 prelazaka vozila dnevno na bugarskoj granici i 500 na grčkoj. Pored toga, većina tih vozila prevozi prehrambene proizvode koji moraju da se transportuju brzo, što praktično onemogućava pregled svakog vozila. Osim toga, kapaciteti bugarske carine za pregled su ograničeni,⁸² a za pregled jednog kamiona ili kontejnera je potrebno više od 10 sati.⁸³

Ilegalni trgovci mogu da iskoriste nepostojanje viznih režima između balkanskih zemalja. Na primer, dok je turskim državljanima potrebna viza u većini balkanskih zemalja (izuzev Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Kosova⁸⁴, Albanije i Bosne), bugarskim državljanima nije potrebna viza za Srbiju ili za zemlje šengenskog područja. Stoga ilegalni trgovci mogu da uvezu heroin u Bugarsku, da ga pretovare u drugo vozilo i da ga prevezu dalje u Srbiju ili Rumuniju. U 2009. godini je najmanje 25 procenata heroina zaplenjenog na bugarskoj carini bilo sakriveno u uvoznim proizvodima iz Turske. Izgleda da Kosovo služi kao mesto skladištenja heroina prokrijumčarenog iz Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije ili Albanije.⁸⁵ Heroin se često razblažuje i meša sa jeftinijim supstancama, pa prepakuje i šalje na zapad preko Srbije ili Crne Gore.

Vrednost i profiteri

U 2009. godini, domaće tržište heroina u jugoistočnoj Evropi je vredelo oko 500 miliona USD, od čega je većina otišla lokalnim kriminalnih grupama. Međutim, ova brojka je veoma mala u poređenju sa trgovinom heroinom koja prolazi kroz taj region. Jedan kilogram heroina na granici između Turske i Islamske Republike Irana vredi 9,000 USD, a na Balkanu cena raste na 25.000 USD po kilogramu. S obzirom da je u 2009. godini ovom rutom transportovano 65 tona heroina, turske i kurdske grupe za ilegalnu trgovinu narkoticima su mogle da ostvare više od jedne milijarde USD neto profita, a organizovane kriminalne grupe bazirane na Balkanu su verovatno ostvarile oko 2 milijarde USD.

Međutim, treba napomenuti da gore pomenute grupe takođe delimično organizuju poslove krijumčarenja narkotika u Holandiju, što dovodi do potencijalno mnogo većeg profita jer je cena na veliko heroina velike čistoće u Nemačkoj i Holandiji oko 45.000 USD. Zapravo, grupe etničkih Turaka organizuju prodaju heroina na veliko grupama u Nemačkoj i Holandiji, ali ne učestvuju u uličnoj prodaji; to objašnjava zašto je broj Turaka na optužnicama za ilegalnu trgovinu heroinom uvek manji od broja lokalnih lica.

Ilegalnu trgovinu heroinom kroz Tursku olakšavaju klanovske i porodične mreže. Zapravo, uočene pravilnosti u zaplenama heroina od 2000. godine nadalje pokazuju da se najveći deo heroina krijumčari preko područja naseljenih Kurdima u jugoistočnoj Turskoj do morskih luka u južnoj Turskoj (na primer, Mersin i Antalija) i Istanbula preko centralne Anadolije. Mada nije prijavljena nijedna zaplena heroina u turskim morskim lukama u 2009. godini, to nije definitivni pokazatelj, posebno ako se ima u vidu da je Turska policija za narkotike izvršila zaplene u gradovima blizu tih luka. Od 16 tona heroina zaplenjenog u Turskoj, 35 procenata (5,6 tona) je zaplenjeno u gradovima u jugoistočnoj i istočnoj Turskoj, 2,7 procenata u centralnoj Anadoliji, gotovo 10 procenata (1,6 tona) u južnoj Turskoj, a 48 procenata (7,7 tona) u Istanbulu.⁸⁶ Da bi stigli do Bugarske ili Grčke, ilegalni trgovci moraju da transportuju heroin od istočne i jugoistočne Turske do tih granica preko centralne Anadolije, a ipak su zaplene u centralnoj Anadoliji bile mnogo manje nego na ulaznim i izlaznim punktovima. Moguće je da turska policija prati pošiljke dok ne stignu na krajnje odredište kako bi uhapsila ključne ilegalne trgovce, umesto kurira. Moguće je i da ilegalni trgovci koriste različite puteve od jugoistočne ili istočne Turske do Istanbula.

Prema Turskoj policiji za borbu protiv ilegalne trgovine i organizovanog kriminala, PKK (Kurdiska radnička partija) je umešana u ilegalnu trgovinu heroinom od granice Turske sa Islamskom Republikom Iranom do zapadne i centralne Evrope, bilo direktno bilo indirektno tako što naplaćuje takse ilegalnim trgovcima. Turski centar za praćenje zavisnosti takođe je potvrdio da se većina ruta ilegalne trgovine narkoticima preklapa sa područjima gde je PKK pojačala svoje aktivnosti u Turskoj.⁸⁷ Takođe se navodi da PKK naplaćuje takse po kilogramu heroina koji se krijumčari u Tursku sa

⁸² Razgovor sa carinicima u Bugarskoj.

⁸³ Razgovor sa carinicima na bugarskoj granici.

⁸⁴ Sva pominjanja Kosova u ovom izveštaju treba shvatati u kontekstu Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija iz 1999. godine.

⁸⁵ Kosovo se graniči sa Bivšom Jugoslovenskom Republikom Makedonijom, Albanijom, Crnom Gorom i Srbijom. Granicu sa Srbijom UN, OEBS, EU i države koje ne priznaju nezavisnost Kosova poznaju kao administrativnu liniju razgraničenja.

⁸⁶ KOM, Godišnji izveštaj za 2010. godinu, Odeljenje za borbu protiv krijumčarenja i organizovanog kriminala, Ankara, Turska, 2011. godine.

⁸⁷ „Turske bande šire aktivnosti“, članak iz časopisa „Jane’s Intelligence and Insight“, avgust 2008. godine.

granica sa Islamskom Republikom Iranom i Irakom,⁸⁸ pri čemu potencijalan profit dostiže 200 miliona USD godišnje. Postoje izveštaji o direktnijem učešću u poslovima ilegalne trgovine heroinom, kao što je slučaj iz 2007. godine u kojem je zaplenjeno 4 tona heroina koji je bio direktno povezan sa elementima iz PKK. I turske organizovane kriminalne grupe i PKK su u 2009. godini stekle profit od milijardu USD od trgovine heroinom.

Mada ilegalnu trgovinu heroinom iz Turske uglavnom organizuju Turci, broj stranaca koji su uhapšeni u 2008. i 2009. godini je prevazišao broj uhapšenih Turaka. U 2009. godini je uhapšeno 311 turskih državljana u poređenju sa 409 stranih državljana.⁸⁹ Zanimljivo je da je prosečna količina heroina zaplenjenog od državljana Albanije, Bugarske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije i Islamske Republike Irana bila preko 10 kg po predmetu, dok je u slučaju državljana drugih država bila samo 10 grama ili manje. Zapravo, u 2009. godini je uhapšeno 25 gruzijskih državljana sa ukupno 100 grama heroina, dok je iste godine uhapšeno 19 albanskih državljana sa 1.000 kg krijumčarenog heroina tokom osam operacija. Zaplenjene količine su slične u operacijama u kojima učestvuju državljani Bugarske i Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije. Te zaplenjene količine sugerišu da su organizovane kriminalne grupe etničkih Albanaca i Bugara počele da saraduju sa turskim mrežama za ilegalnu trgovinu narkoticima, posebno u Istanbulu.

Heroin se šalje na Balkan uglavnom preko Bugarske i u manjoj meri preko Grčke. Kao što je ranije pomenuto, najmanje 25 procenata heroina zaplenjenog u Bugarskoj je bilo sakriveno u uvoznim proizvodima iz Turske. To ukazuje da se heroin prvo krijumčari u Bugarsku kao uvozna roba, pa zatim prebacuje dalje. Osim toga, na Balkanu se heroin često modifikuje jer je najveći deo heroina prokrijumčarenog iz Turske velike čistoće (55-65 procenata); to ukazuje na umešanost lokalnih organizovanih kriminalnih grupa. Heroin takođe navodno lageruju mreže za ilegalnu trgovinu narkoticima u Bosni i Hercegovini,⁹⁰ posebno oko Sarajeva,⁹¹ koje se nalazi duž rute za krijumčarenje heroina u Italiju i Nemačku (preko Hrvatske, Slovenije i Austrije).

Kriminalne grupe etničkih Albanaca kupuju heroin na Balkanu za 25.000 USD i navodno ga prodaju za 55.000 USD (cena na veliko) u Italiji, ostvarujući profit

od najmanje 500 miliona USD samo od trgovine heroinom. I albanske kriminalne grupe su dobro povezane sa turskim i italijanskim kriminalnim grupama. Druge kriminalne grupe bazirane na Balkanu koje krijumčare heroin u Nemačku ili Holandiju zarađuju najmanje 20.000 USD po kg i u 2009. godini su ostvarile po proceni 900 miliona USD za krijumčarenje 45 tona čistog heroina u zapadnu i centralnu Evropu. Tako su u 2009. godini organizovane kriminalne grupe bazirane na Balkanu ukupno ostvarile oko 2 milijarde USD od trgovine heroinom.

U mnogim slučajevima, profit od trgovine heroinom sa Balkana u zapadnu i centralnu Evropu je premašio bruto domaći proizvod (BDP) tranzitnih zemalja kao što su Albanija i Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, predstavljajući ozbiljnu pretnju legalnoj privredi. S obzirom na nizak BDP po glavi stanovnika u većini balkanskih zemalja, trgovina heroinom može da znatno pogorša korupciju. Posebno je ugroženo Kosovo⁹² zbog svoje lokacije duž glavne rute za ilegalnu trgovinu heroinom iz Bugarske u Italiju. Albanske kriminalne grupe koriste porodične ili klanovske veze na Kosovu da olakšaju krijumčarenje heroina u Albaniju. U većini balkanskih zemalja ograničeni kapaciteti carine, sa nedovoljnim brojem skenera, pasa za otkrivanje narkotika i kompleta za otkrivanje prekursora za proizvodnju heroina, predstavljaju ozbiljan problem. U 2009. godini, zaplene heroina u svim balkanskim zemljama zajedno bile su jednake samo desetom delu količine zaplenjene u Turskoj.

Dok se heroin krijumčari iz Turske u Evropu, prekursori za proizvodnju heroina kao što je anhidrid sirćetne kiseline i sintetičke droge (kao što je ekstazi) se transportuju u suprotnom smeru, prema Turskoj. Širom Balkana su aktivni i lancii za krijumčarenje ljudi i ilegalnu trgovinu oružjem. Zapravo, organizovani kriminal je ozbiljna pretnja i privrednom razvoju i bezbednosti regiona. Međutim, jake etničke, porodične i klanovske veze po celom regionu otežavaju identifikovanje i rasturanje mreža organizovanog kriminala.

Tražnja za opijatima i socijalni problemi u jugoistočnoj Evropi

U 2009. godini je, po proceni, 150.000 korisnika heroina u jugoistočnoj Evropi potrošilo 5 tona čistog heroina. Bugarska, Grčka, Rumunija i Turska, svaka sa 20.000-30.000 korisnika heroina, troše 600-800 kg godišnje.

Putevi dalje ilegalne trgovine

⁸⁸ KOM, Godišnji izveštaj za 2010. godinu, Odeljenje za borbu protiv krijumčarenja i organizovanog kriminala, Ankara, Turska, 2011. godine.

⁸⁹ KOM, Godišnji izveštaj za 2010. godinu, Odeljenje za borbu protiv krijumčarenja i organizovanog kriminala, Ankara, Turska, 2011. godine.

⁹⁰ Izjava šefa Odeljenja za narkotike Policije Federacije BiH.

⁹¹ „Kriminalne grupe se šire po Balkanu“, članak iz časopisa „Jane's Intelligence and Insight“, decembar 2009. godine.

⁹² Sva pominjanja Kosova u ovom izveštaju treba shvatati u kontekstu Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija iz 1999. godine.

U 2009. godini je na Balkan stiglo 65 tona heroina. Od te količine, 59 tona je krijumčareno dalje – 14 tona ka Italiji, a preostalih 45 tona u zapadnu i centralnu Evropu, uglavnom u Veliku Britaniju, Holandiju, Francusku i Belgiju, i to:

iv. vazduhom

v. morem

vi. drumom preko

a. Bugarske - Srbije ili Rumunije - Slovenije ili Mađarske - Češke

b. Bugarske – Srbije – Bosne – Hrvatske - Slovenije - Austrije

c. Bugarske – Rumunije - Mađarske - Austrije

Ograničena ilegalna trgovina heroinom odvijala se i vazdušnim putem od Turske direktno u zemlje zapadne i centralne Evrope.

Prema stručnjacima za suzbijanje narkotika u Bugarskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i Srbiji, najveći deo heroina prokrijumčarenog na Balkan je bio visoke čistoće na ulazu u region, ali je tada razblaživan, čime se njegova čistoća smanjuje na 20-30 procenata pre no što se prokrijumčari u zapadnu i centralnu Evropu.

Rad organa reda i zaplene

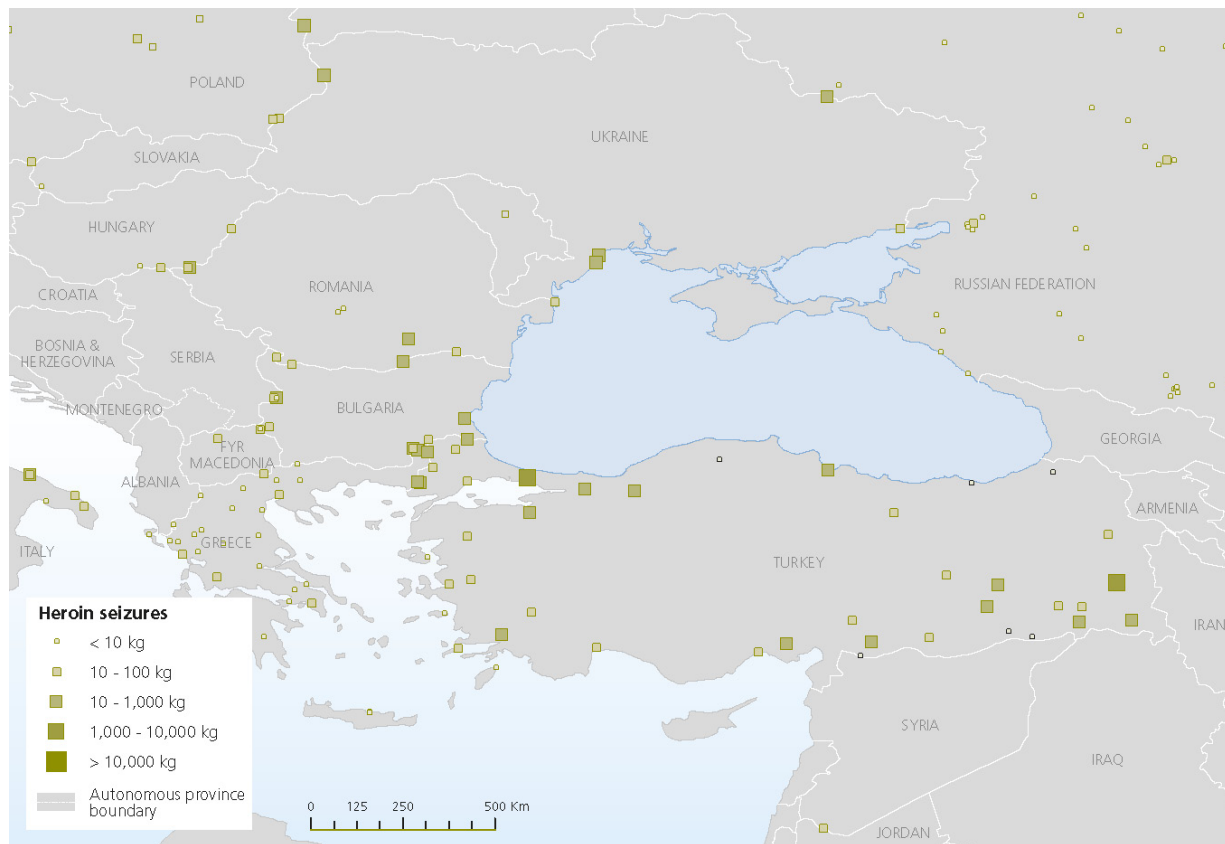
U 2009. godini, turski organi reda su zaplenili 16 tona heroina, a balkanske zemlje su zaplenile dodatne 2 tone. Gotovo sve zaplene u jugoistočnoj Evropi su izvršene na kopnenim granicama.

U prošloj deceniji dve kritične zemlje duž balkanske rute – Turska i Islamska Republika Iran – povećale su kapacitete za borbu protiv ilegalne trgovine narkoticima. U 2003. godini Turska je počela da postavlja skenere na graničnim prelazima. Do kraja 2008. godine su gotovo sve carinarnice na kopnenim granicama imale skenere. Pored toga, danas svaka carinarnica na kopnenoj granici ima na raspolaganju psa za otkrivanje narkotika. Kao rezultat toga, ukupna količina heroina koje su te dve zemlje zaplenile je povećana sa 9,8 tona u 1999. godini na 39,3 tona u 2009. godini – što je povećanje od 300 procenata. Međutim, povećanje zaplena heroina ne ukazuje obavezno na povećano korišćenje balkanske rute od strane ilegalnih trgovaca narkoticima. Turski i iranski organi reda su između 2006. i 2009. godine zaplenili ukupno 130 tona heroina, što je ilegalne trgovce verovatno koštalo najmanje milijardu USD izgubljenog profita.

I balkanske zemlje su poslednjih godina povećale svoje kapacitete za sprovođenje zakona. To pokreće pitanje da li će ilegalni trgovci i dalje koristiti balkansku rutu ili će pokušati da pronađu alternativne rute da bi rizike i gubitke sveli na najmanju moguću

meru. Ilegalni trgovci su možda počeli da koriste više pomorski i vazdušni transport za ilegalnu trgovinu heroinom. To treba dalje pratiti.

S obzirom na to da se heroin krijumčari iz Turske u balkanske zemlje uglavnom preko kopnenih granica, broj zaplena heroina u balkanskim zemljama je veoma nizak u poređenju sa

Mapa 26: Zaplene heroina u južnoj Evropi i susednim zemljama, 2000-2009. godina**Zaplene heroina**

...
Granica autonomne pokrajine

Izvor: UNODC i baza podataka Svetske carinske organizacije o zaplenama. Napomena: Prikazane granice i nazivi i korišćene oznake na ovoj mapi ne podrazumevaju da su zvanično podržani ili prihvaćeni od strane Ujedinjenih nacija.

brojem koji je prijavila Turska. Bugarska je zabeležila najznačajnije povećanje zaplena heroina između 1999. i 2009. godine, na nivou od 316 procenata. Međutim, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija je prijavila najveće povećanje zaplena heroina od 2008 do 2009. godine, na nivou od 788 procenata.

U 2009. godini zaplenjeno je 32 kg heroina u lukama grčkih ostrva (uglavnom na Rodosu), što ukazuje na moguće krijumčarenje heroina morem od Turske do tih ostrva. Međutim, uprkos malim zaplenama u gradovima blizu turskih luka, ni u jednoj turskoj luci nije izvršena praktično nijedna zaplena u 2009. godini.

U 2007. i 2008. godini Ukrajina i Bugarska su izvršile nekoliko većih zaplena heroina koji je dolazio iz Gruzije preko Crnog mora. Međutim, u 2009. godini nijedna zemlja koja se graniči sa Crnim morem nije prijavila nijednu zaplenu heroina. Zapravo, transport morem od Gruzije do istočnoevropskih i balkanskih

zemalja je bio ograničen. Procenjeno je da je ilegalna trgovina heroinom od Gruzije do Balkana i istočne Evrope bila na veoma niskom nivou u 2009. godini zbog dobrih inspekcijских kapaciteta gruzijskih carinskih organa u morskim lukama,⁹³ kao i činjenice da se svi kamioni koji dolaze iz Gruzije (brodom) u Ukrajinu danas veoma pažljivo pregledaju.⁹⁴

Tok avganistanskih opijata ka zapadnoj i centralnoj Evropi

U 2009. godini je u zapadnu i centralnu Evropu prokrijumčareno 75-80 tona heroina. Od te količine, oko 70 tona je potrošeno, a 7,5 tona zaplenjeno. Zapadna i centralna Evropa je i dalje jedno od najprofitabilnijih tržišta narkotika, sa procenjenom vrednošću od 13 milijardi USD u 2009. godini.

⁹³ Misija UNODC u Gruziji u 2010. godini.

⁹⁴ U razgovoru sa ukrajinskim carinskim organima u 2009. godini.

Snabdevanje opijatima

Od 75-80 tona heroina koji je u 2009. godini prokrijumčaren u zapadnu i centralnu Evropu, procenjeno je da je oko 60 tona prokrijumčareno iz zemalja jugoistočne Evrope (preko balkanske rute), 7 tona iz Afrike, 4 tona iz Pakistana, 3 tona sa Bliskog istoka i područja Persijskog zaliva (uglavnom Islamske Republike Irana, Katara i Jordana), a 1 tona iz Južne Azije (uglavnom Indije, Bangladeša i Nepala). Izvor i ruta preostale 3 tona nisu utvrđeni.

Heroin se u zapadnu i centralnu Evropu krijumčari kopnom, morem, i vazduhom. Balkanska ruta dominira kod kopnenih i pomorskih isporuka, dok se Afrika pojavljuje kao vodeće izвориšte isporuka vazдушnim putem.

Balkanska ruta

Veći deo avganistanskog heroina koji se krijumčari u zapadnu i centralnu Evropu dolazi preko balkanske rute.

Mapa 27: Tokovi heroina u zapadnu i centralnu Evropu, 2009. godina

Zapadna i centralna Evropa
Južna Evropa

Tokovi heroina

(u metričkim tonama)

(linije ne predstavljaju stvarne rute ilegalne trgovine)

Izvor: UNODC. Napomena: Prikazane granice i nazivi i korišćene oznake na ovoj mapi ne podrazumevaju da su zvanično podržani ili prihvaćeni od strane Ujedinjenih nacija. Isprekidana linija predstavlja približno liniju kontrole u oblasti Džamu i Kašmir koju su dogovorile Indija i Pakistan. Te strane još nisu dogovorile konačan status oblasti Džamu i Kašmir.

Kada pređe preko balkanskih zemalja, heroin se doprema u zapadnu i centralnu Evropu preko zemalja koje se sa njima graniče kao što su Italija, Mađarska, Slovačka i Austrija i transportuje se kroz Nemačku, Holandiju i Francusku, završavajući putovanje u Velikoj Britaniji.

U 2009. godini, heroin je krijumčaren u Italiju iz Albanije i Grčke pomorskim putevima, a u manjoj meri preko kopnene granice sa Slovenijom. Sa samo 10 procenata zaplena izvršenih na aerodromima (na letovima koji su polazili iz Turske, Pakistana i afričkih zemalja), gotovo 90 procenata heroina koji se koristi u Italiji ušlo je u tu zemlju putem iz pravca:

SVETSKA TRGOVINA AVGANISTANSKIM OPIJUMOM: PROCENA PRETNJE

- i. Bugarske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Kosova⁹⁵ ili Albanije;
- ii. Grčke;
- iii. Grčka-Albanija i
- iv. Bugarska-Srbija-Bosna-Hrvatska-Slovenija (manje korišćen).

Prema proceni, u 2009. godini u zapadnu i centralnu Evropu je prokrijumčareno morem 4 tone heroina , pri čemu su ključne polazne lokacije bile balkanske zemlje. Izuzetak je bila Velika Britanija, gde je najveći deo narkotika zaplenjenih u lukama u 2009. godini bio otpremljen iz Holandije. Nije prijavljena nijedna zaplena u lukama u zapadnoj i centralnoj Evropi iz bilo kog drugog regiona. Pored toga, nisu nađeni podaci o daljem transportu heroina morem iz zapadne i centralne Evrope.

Tabela 11: Procenjeni tokovi heroina u zapadnu i centralnu Evropu, 2009. godina

Mesto porekla	Tona prokrijumčarenog heroina
Afrika	7
Centralna Azija	Zanemarljivo
Istočna Evropa	Zanemarljivo
Bliski istok i područje Persijskog zaliva	3
Pakistan	4
Jugoistočna Azija	Zanemarljivo
Jugoistočna Evropa	59
Južna Amerika	Zanemarljivo
Južna Azija	1
Nepoznato	3
Ukupno	77

Izvor: UNODC

S obzirom na to da je u 2009. godini širom sveta pomorskim putem transportovano više od 400 miliona kontejnera, nepostojanje zaplena u lukama ne podrazumeva obavezno nepostojanje ilegalne trgovine narkoticima preko mora. Zapravo, Nemačka, Italija, Holandija, Španija, Velika Britanija i Belgija imaju neke od najpometnijih luka na svetu,⁹⁶ gde nije neuobičajeno da potpun pregled jednog kontejnera traje satima.⁹⁷ Kao rezultat toga, ilegalni trgovci heroinom bi mogli sve više da koriste morske luke za svoje aktivnosti. Ta tema će se detaljnije analizirati u posebnom izveštaju.

⁹⁵ Sva pominjanja Kosova u ovom izveštaju treba shvatati u kontekstu Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija iz 1999. godine.

⁹⁶ Baza podataka o indikatorima svetskog razvoja.

⁹⁷ Razgovor sa carinicima u luci Odesa u Ukrajini 2009. godine.